

1 Úvod

Spolupráce učitelek a učitelů¹ při přípravě vyučování a zvláště při reflexi vyučování se dosud v české vzdělávací praxi neprovede dostatečně. Dotýká se citlivých oblastí a jejím předpokladem je vzájemná profesionální důvěra všech zúčastněných.

Tento text má učitelům umožnit v malých skupinách vlastními silami zorganizovat pozorování, dokumentování a společnou reflexi vlastních vyučovacích hodin; realizovat přístupy obdobné japonské „lesson study“.

Koncepce a orientace textu vychází z našich zkušeností z řešení projektu Kompetence III (Lesson study).

Text je rozdělen do následujících tematických celků:

- 1 Organizační podmínky pro kooperaci v praxi
- 2 Společná příprava výuky
- 3 Společná analýza a reflexe epizod z výuky

2 Organizační podmínky pro kooperaci v praxi

Učitelé, kteří mají zájem o spolupráci, by se měli při její přípravě zamyslet nad následujícími otázkami a diskutovat o nich:

1. Půjde o spolupráci učitelů mezi sebou, nebo budou zapojeni odborníci z dalších institucí (např. pedagogických fakult)?
2. Budou spolupracující učitelé z jedné školy, nebo se skupina bude skládat z učitelů vyučujících na více školách? Existují dobré důvody pro první i druhý přístup. Při spolupráci učitelů z jedné školy dochází k lepšímu vzájemnému poznávání, prohlubování kolegiálního prostředí, získání poznatků, které mohou vést k formulaci profilu školy. (Kdo jsme? Kam se ubíráme?)
3. Jak velká skupina bude? Po našich zkušenostech se jeví, že ideální je spolupráce třech až pěti kolegů. V případě pouze dvou členů skupiny vzniká nebezpečí, že se do diskuse dostanou dvě zcela protichůdné alternativy. U více než pěti osob se může objevit buďto příliš mnoho představ a pohledů, nebo takové, které nelze sjednotit, což může v konečném důsledku znemožnit konstruktivní diskusi.
4. Kolikrát se setkáme (např. 1x týdně nebo 2x měsíčně)? Toto rozhodnutí souvisí s cíli kooperativní výuky a aktuálními podmínkami ve škole. V závislosti na konkrétní situaci by se mělo k domluveným schůzkám přistupovat flexibilně.
5. Pro možnost vzájemných hospitací ve výuce je nezbytné dát k dispozici potřebné hodiny; k tomuto je třeba odpovídající flexibilita vedení školy (zde již existují jisté zkušenosti a intence zavádění do praxe – další vzdělávání učitelů, např. na úrovni školských úřadů).
6. Pokud se skupina rozhodne pro videozáznamy hodin, je třeba zajistit souhlasy, technické podmínky natáčení atd.

¹ Dále budeme v textu pro oba rody používat slovo „učitel“.